

222161

SERIA

C

NUMĂRUL

CUNOȘTINȚE

FOLOSITOARE

91

„DIN LUMEA LARGĂ”

DIRECT. REDACȚIONALĂ PROF. UNIV. I. SIMIONESCU

ANTIM IVIREANU

(1650 (?)—1716)

DE

TEODOR CERBULEȚ

EDITURĂ „CARTEA ROMĂNEASCĂ” BUCUREȘTI

Prețul Lei 8.—

„CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE“

* = 8 lei numărul; celelalte 5 lei.

Numererele care lipsesc sunt vândute.

CUNOAȘTEREA ȚĂRII

- C. 5. **Bucovina** de I. SIMIONESCU.*
C. 7. **Dourogea** de C. BRĂTESCU.*
C. 14. **Românii de peste Nistru** de V. HAREA.*
C. 17. **Govora și Călimăneștii** de I. SIMIONESCU.*
C. 18. **Moldova** de I. SIMIONESCU.*
C. 19. **Românii din Ungaria** de I. GEORGESCU.
C. 20. **Jud. Tu da** de I. MUREȘEANU.
C. 21. **Țara Hațegului** de G. TODICA.
C. 25. **Cetățile de pe Nistru** de AP. CULEA.
C. 27. **Valea Jiului din Ardeal** de P. HOSSU-LONGIN.
C. 28. **Țara Bârsel** de N. ORGHIDAN
C. 29. **Vechiul ținut al Sucevei** de V. CIUREA.
C. 30. **Macedo-Românii** de TACHE-PAHAĞI.
C. 31. **Românii din Banatul Jugoslav** de PR. BIZEREA.*
C. 31. **Maramureșul** GH. VORNICU.
C. 39. **Blajul** de ALEX. LUPEANU-MELIN.*
C. 54. **Banatul** de D. IZVERNICEANU.*
C. 55. **Zarandul** de G. CAMBER.*
C. 57. **Bucureștii** de V. MIHĂILESCU.*
C. 62. **Carmen-Sylva (TEKIRGHIOI)** de DR. COCA ODESEANU.*
C. 75. **Republica moldovenească a sovietelor** de N. SMOCHINĂ.*
C. 88. **Vatra-Dornei** de I. SIMIONESCU.*

ENERGII ROMĂNEȘTI

- C. 11—12. **A. Șaguna** de I. LUPAȘ. (101.)
C. 22. **Sp. C. Haret** de I. SIMIONESCU.
C. 24. **N. Milescu** de I. SIMIONESCU.
C. 47. **Dănilă Apostol** de N. P. SMOCHINĂ.*
C. 53. **A. Odobescu** de AL. TZIGARA-SAMURÇAȘ.*
C. 56. **Iord. Goleșcu** de N. BĂNESCU.*
C. 63. **Gh. Coșbuc** de V. M. SASSU.*
C. 64. **A. Philippida** de I. IORDAN.*
C. 65. **N. Gane** de A. GOROVEI.*
C. 68. **Gh. Lazăr** de PAUL PAPADOPOI.*
C. 70. **G. Enescu** de M. COSTIN.*
C. 71. **C. I. Isirati** de C. KIRIȚESCU.*
C. 72. **Al. Vlahuță** de V. M. SASSU.*
C. 73. **V. Pârvan** de I. ANDRIEȘESCU.*
C. 74. **Ion Creangă** pedagog și învățător de V. GHETEĂ.*
C. 76. **P. Cerna** de L. PREDESCU.*

- C. 77. **Grigore Ureche și Miron Costin** de L. PREDESCU.*
C. 78. **I. Eliade-Rădulescu** de GEORGE BAICULESCU.*
C. 79. **Ep. Melchisedec** de GH. DINCĂ.*
C. 80. **P. Ispirescu** de P. I. PAPADOPOI.*
C. 82. **Cărturarii din Banat** de TRAMBĂFIR LAȚIA.*
C. 83. **M. Eminescu** de V. GHETEĂ.*
C. 84. **Gh. Țițelca** de N. CIORĂNESCU.*
C. 85. **Mitr. Dosoftei** de GH. DINCĂ.*
C. 86. **Dr. I. Cantacuzino** de DR. GR. T. POPA.*
C. 87. **Veniamin Costache** de TEODOR CERBULEȚ.*
C. 89. **V. Alecsandri** de V. M. SASSU.*
C. 90. **P. Hașdău** de P. PAPADOPOI.*
C. 91. **Mitr. Antim Ivreanu** de TH. CERBULEȚ.*
C. 92. **Ion Ghica** de VICTOR SLĂVESCU.*

ȚĂRI STRĂINE

- C. 4. **Finlanda** de I. SIMIONESCU.*
C. 16. **Litania** de G. NĂSTASE.
C. 23. **Danemarca** de MAGDA D. NICOLAESCU.
C. 32. **Coasta de Azur** de I. SIMIONESCU.
C. 33. **Elveția** de TRAIAN G. ZAHARIA.
C. 35. **Austria** de I. SIMIONESCU.
C. 36. **Belgia** de TRAIAN G. ZAHARIA.
C. 37. **Afganistanul** de I. SIMIONESCU.
C. 41. **Pe urmele lui Robinson Crusoe** de I. SIMIONESCU.
C. 42. **Din Norvegia** de I. CONEA.*
C. 44. **Japonia** de I. SIMIONESCU.*
C. 45. **Intr'o mânăstire din Himalaya** de MIRCEA ELIADE.*
C. 48. **New-York** de P. COMĂRNESCU.*
C. 59. **Abisinia** de I. SIMIONESCU.*
C. 60. **Polonia** de I. SIMIONESCU.*
C. 66. **Lecturi geografice.—Asia** de I. SIMIONESCU.*
C. 81. **Sfântul munte** de AUREL COSMA.*

ISTORIE

- C. 25. **Cetățile moldovenești de pe Nistru** de AP. D. CULEA.
C. 43. **Din vremea lui Ștefan cel Mare** de GEN. R. ROSETTI.*
C. 51. **Țara visurilor împletite (Egipatul)** de MIRCEA HEROVANU.*
C. 61. **Date istorice și culturale din România** de CRONICAR.*

SERIA C.

No. 91

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE
DIN LUMEA LARGĂ

ANTIM IVIREANU

(1650 (?) — 1716)

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TEODOR CERBULEȚ

EDITURA „CARTEA ROMĂNEASCĂ”, BUCUREȘTI

20237

SERIA MARILOR CON-
DUCĂTORI AI BISERICII

cuprinsă în

CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE

22161

Mitropolitul Andrei Șaguna,
de *I. Lupaș* Lei 10

Episcopul Melhisedec,
de *Gh. Dincă.*

Mitropolitul Dosoftei,
de *Gh. Dincă*

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Mitr. Veniamin Costache,
de *Th. Cerbuleț*

Mitropolitul Antim Ivireanu,
de *Th. Cerbuleț*

**Din „CUNOȘTINȚE FOLOSITOARE”
s'au tipărit, cu acest număr
2.383.000 Exemplare.**

ANTIM IVIREANU

1. Epoca lui Brâncoveanu.

Constantin Brâncoveanu a fost unul din cei mai mari voievozi ai culturii. In timpul său țara era înconjurată de mulți dușmani puternici, cu care nu mai putea fi vorba de războaie, întrucât Brâncoveanu nu se asemena cu Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul. O luptă cu armele nu era posibilă. Singura cale rămânea: o bună diplomatie și o întinsă activitate culturală. Pe aceste două, Brâncoveanu le-a reprezentat cu deosebită strălucire.

Dumnezeu a voit ca pe lângă sufletul său mare să fie și posesorul unei averi, care-i dusese faima până departe. Moldovenii îl cunoșteau „vestit de bogat“, care „prin puterea banilor săi isprăvea ce-i era voia dela Poarta turcească“. Imprumuta cu bani și pe generalii împărăției. Turcii socoteau toată averea lui la zece milioane de taleri, numindu-l Altin-Bey, adică Principele aurului. Avea la banca populară din Veneția depuși o jumătate de milion de taleri. Datorită bogăției sale neasemănate, curtea lui Brâncoveanu era una din cele mai strălucite curți domnești de pe atunci în orient. Nici chiar Turcii

nu puteau întrece curtea Țării Românești, din punct de vedere al fastului și belșugului.

De pe urma acestei bogății, cultura și religia au avut mult de câștigat, mai ales că Brâncoveanu era dornic de lumină și un pios creștin. Adunase la curtea sa pe cei mai vestiți cărturari și învățați din orient, pentru aducerea și menținerea cărora făcea mari sacrificii. Le dădea lefuri mari și o stimă necunoscută până azi în țara noastră. Isbutise să aducă la București ca director al scoalei domnești pe un cunoscut profesor dela școala grecească din Constantinopol, Sevastos Chimentul. Acesta ajunsese vestit prin scrierile sale teologice. Brâncoveanu i-a oferit o leafă care întrecea cu mult pe cea dela Constantinopol și o considerațiune pe care nu o acorda nici celor mai de seamă boeri ai țării.

Nu numai învățații, dar și patriarhii din Constantinopol, Ierusalim, Alexandria și Antiohia se adunau aci, atrași de bogăția, dărnicia și religiozitatea Domnului. Brâncoveanu a fost uns ca domn de patriarhul Ierusalimului. Tot un patriarh a târnosit biserica Sf. Gheorghe, zidită de Brâncoveanu și a cununat pe fiul său Ștefan cu fiica lui Ilie Cantacuzino. Curtea lui se numia „strălucita curte de patriarhi, mitropoliți și episcopi“.

Toți oamenii de talent se adunau în jurul lui Brâncoveanu, căci aveau prilejul să-și desfășoare cu prisosință însușirile, sub protecția și încurajarea domnului român. Predicatorii, tipografii,

sculptorii, desenatorii, copişti caligrafi, cunoşcătorii de limbi străine, arhitecţii şi medicii renumiţi, erau căutaţi pretutindeni şi folosiţi pentru răspândirea limbii în Ţara Românească. Unul dintre aceştia a fost şi Antim Ivireanu. Dotat cu o mulţime de talente cum rar se găseşte, era sortit să facă parte din mulţimea de oameni aleşi ai lui Brâncoveanu, care să lucreze pentru ridicarea morală şi religioasă a popoului român. Din mulţimea episcopilor, mitropoliţilor şi patriarhilor care trăiau în jurul voevodului, se vede că vreunul a cunoscut mai dinainte pe Antim şi apoi l-a recomandat lui Brâncoveanu pentru talentele sale. Dacă astăzi avem atâtea tipărituri rămase dela cărturarul Antim, aceasta se datoreşte nu numai însuşirilor sale şi puterii de muncă neobişnuite, dar şi lui Constantim Brâncoveanu, care i-a dat tot sprijinul. În prefaţa Psaltirii dela 1694 Antim îl numeşte „al meu de binefăcător şi milostiv stăpân“, spunând prin aceasta un mare adevăr. Dintre scriitorii care fac parte din epoca lui Brâncoveanu, Antim Ivireanu este cel mai reprezentativ.

2. Origina.

Antim Ivireanu era străin de origină. Mulţi cercetători români, având în vedere marea sa dragoste pentru ţara şi neamul nostru, au bănuit că este român, deşi nu există nici o dovadă în

acest sens. Intr'adevăr este de mirare cum un străin să se intereseze de poporul și țara noastră depunând atâta muncă. Noi știm că de pe urma străinilor am avut numai de suferit, iar dacă a mai fost și câte un bine așa la întâmplare, faptul acesta trecea drept minune dumnezeiască. Bănuiala cercetătorilor, deși nu are nici un punct de sprijin, conține un mare adevăr. Antim n'a fost după trup din neamul românesc, dar după suflet a întrecut pe foarte mulți români.

Despre începutul vieții și tinereții lui se știe astăzi prea puțin. Timpul însă poate să ne aducă mai multă lumină în această privință, după cum s'a mai întâmplat. În cuvântarea sa ținută la instalarea în scaun, spune: „N'am fost numai eu episcop și mitropolit străin când orice încercare de a susține contrarul. proprie despre origina sa neromânească, întrecând orice încercare de a susține contrarul.

Însuși ne spune, în prefețele cărților ce a tipărit, că era Georgian de neam și iscălea „Antim din Iviria“. Iviria este numele grecesc al țării Georgia, așezată în apropiere de marea Caspică. Se va fi născut poate pe la anul 1650. Ceva în mod precis nu se știe. În testamentul său figurează numele părinților: Ioan și Maria, pe care lasă a-i pomeni.

Ambasadorul italian în țara noastră, Del Chiaro, spune că în tinerețe Antim ar fi fost luat sclav. Nu se știe însă unde a petrecut această sclăvie, probabil la Constantinopol, sau în alt

loc nu așa departe, căci avu prilejul să învețe pe lângă limba maternă georgiană, turcește, arăbește și grecește. Datorită însușirilor sale excepționale, sau poate altor întâmplări fericite, scapă din această sclăvie, câștigându-și prin muncă și agerimea spiritului său, o frumoasă situație materială. La aceasta se referă Antim într'o apărare a sa când zice: „Eu aici în țară n'am venit de voia mea, nici de vreo sărăcie sau lipsă“. Adus de Brâncoveanu, care prețuia talentele și cultura sa, vine la noi în primii ani de domnie ai acestuia. Del Chiaro, vorbind despre talentele artistice ale lui Antim, spune: „Era dotat cu talente așa de rari, că știa să imiteze într'un mod admirabil orice fel de manufactură, mai cu seamă în genul săpăturilor, desemnurilor și broderiilor“.

3. Meșter tipograf.

Când a venit în țara noastră era mirean și se numia Andrei, acesta fiindu-i numele de botez.

Pe atunci exista în București o tipografie domnească, care era pusă sub conducerea lui Mitrofan, fostul episcop al Hușilor. Acesta fusese tipograful renumitului mitropolit al Moldovei, Dosoftei, însă fiind, ca și mitropolitul său, de partea celor care susțineau să treacă la creștinii, care purtau război cu Turcii și găsind un protivnic în Domnitorul de atunci al Moldovei, Constantin Cantemir, partizanul Turcilor, au luat

amândoi calea pribegiei. Dosoftei se refugie în Polonia, iar Mitrofan veni în Țara Românească, unde i se dădu conducerea tipografiei, din ale cărei teascuri ieși Biblia dela 1688 și mai multe cărți grecești în anul 1690.

Antim intră în această tipografie, unde la început a fost întrebuințat negreșit pentru tipărirea cărților grecești, ca unul care știa mai bine limba. Aici a făcut cunoștință pentru prima dată cu meșteșugul tiparului, fiind ucenicul lui Mitrofan. Tipărind mereu cărți și trăind într'o atmosferă cărturărească și religioasă își îmbogățea cunoștințele, devenind în acelaș timp un creștin convins. Invață limba română pe care o vorbește cum puțini străini au ajuns s'o vorbească.

Cunoscând cinci limbi, iar mai târziu învățând și limba slavonă, care se găsea în cărțile de ritual, mânuind tiparul și dovedind că posedă și alte daruri strălucite, nu se putea să nu atragă asupra-i atenția mai marilor bisericii din acel timp, mai ales că tipografia în care lucra el se găsea la mitropolie. Din testamentul său se văd ca sprijinitori ai săi, ieromonahul Macarie și arhiereul Teodosie, mai târziu mitropolitul Țării Românești, dela 1668—1708. Acești doi bărbați sunt puși în pomelnic în urma părinților săi trupești, dovadă că-i socotea părinți sufletești, care l-au pregătit pentru viața nouă în Cristos. Tot ei l-au sfătuit poate să intre în monahism.

Mitrofan fiind ales episcop al Buzăului în anul 1691, locul său de conducător al tipografiei îl ia Antim, căci o carte grecească apărută în Octombrie 1691, este tipărită de „Antim ieromonahul“.

Tipărirea de cărți era pentru Antim o pasiune, care nu fusese cunoscută până la el. Deși mai târziu urcă toate treptele ierarhice, rămâne și de aici înainte nedespărțit de tipografie, pe care o considera cel mai puternic mijloc de răspândire a luminii și de ajutorarea aproapelui. Și înainte de Antim se tipăriseră cărți la noi în țară, fiind cunoscut meșteșugul tiparului. Cu el însă acest meșteșug se împământenește, creindu-se o adevărată școală și luând naștere un curent de cultură națională și religioasă. Conștient de marea însemnătate a tiparului, dorea cât mai mult răspândirea lui, căci iată ce zice Antim: „Las cu blestem și aceasta să aibă datorie tipograful să învețe meșteșugul tipografiei unul după altul, pentru ca să nu piară acest meșteșug din țară, nici să se părăsească lucrul cărților, pentru folosul țării“.

Din școala lui tipografică au eșit mulți meșteri tipografi, discipoli ai săi. Ne sunt cunoscuți: Mihail Iștvanovici, Gheorghe Radovici și ieromonahul Dionisie Floru. Cărțile tipărite de Antim au fost cu adevărat foarte multe. Timpul cât a stat Antim la noi în țară este dintre timpurile vechi, cel mai bogat în tipărituri. Cele mai multe cărți tipărite sunt traduse din alte

limbi de însuși Antim; restul, de alții, după îndemnul său. „Deci, scrie Antim, fiindcă nu am altă putere spre ajutorul aproapelui decât îndelnicirea tiparului, n'am lipsit și nu voi lipsi niciodată ca să folosesc, după putința mea, pe frații mei întru Cristos, tipărind deosebite cărți de suflet folositoare și mântuitoare“.

Munca depusă de Antim pe câmpul tipografiei isvorăște din cea mai curată dragoste pentru aproapele. „Această dragoste, zice el, atunci o împlinim, când îdemnăm și ne ajutăm între noi la cele bune și de folos și la cele trupești dar mai ales la cele sufletești și mântuitoare, fiecare după putința lui și după însușirile lui“.

Antim și discipolii săi considerau tipografia ca un lucru sfânt, pus în serviciul țării și al bisericii. Ei se sileau ca „slăvitul meșteșug al tipografiei“, „acest meșteșug bisericesc al tiparului“ să nu fie întrebuintat „împotriva bisericii și legii“ ci „pentru folosul țării“. Antim făcuse această orânduială pentru tipografi: „Să nu îndrăznească tipograful să tipărească vreo carte împotriva bisericii și legii noastre, măcar de i-ar da pe coală 300 de galbeni de aur, iar de va călca porunca să fie al anatemei și de se va înțelege că a făcut una ca aceasta să se dea de știre Domnitorului, să-l pedepsească cum va ști mai rău“.

Limba greacă era încă destul de răspândită, cunoscând-o toți oamenii culti. În această limbă s'au scris multe cărți de combaterea rătăcirilor

catolice și calvine, care amenințau dreapta credință. Mulțumită dărnicii lui Brâncoveanu și meșteșugului tipografic al neobositului Antim, Țara Românească, singura de altfel în care mai exista stăpânire creștină din tot întinsul împărăției turcești, devine focarul din care se răspândește lumina în orientul elin. Domnul și mitropolitul nostru devin atunci ocrotitorii credinței la popoarele ortodoxe din Turcia. Se tipăresc în țara noastră numeroase cărți grecești de slujbă bisericească, destinate a se trimite și împărți pe la bisericile în care se slujea grecește din toată împărăția Turcească. Aceste cărți purtau stema Țării Românești și semnătura tipografului Antim.

Se traduc și se tipăresc în limba română principalele cărți de slujbă bisericească și astfel se naționalizează serviciul religios în cea mai mare parte. Antim este deschizătorul de drum în această direcție. Urmașii nu vor face altceva, decât să ducă până la capăt lucrul început de el și rămas neterminat din cauza morții.

Până la anul 1695, când Antim lucrează la tipografia domnească din București, întâi ca simplu călugăr, apoi ieromonah, apar următoarele cărți: Evanghelia greco-română, care este un pas spre darea cărților de slujbă în românește. Psaltirea, cea dintâi carte românească tipărită de Antim și prima în Țara Românească. Grecești: Slujba Sf. Paraschiva și a Sf. Grigore Decapitulul, Invățăturile împăratului Vasile Macedoneanul către fiul său Leon Înțeleptul, Manual în

contra schismei papistaşilor, Intâmpinare la principiile catolice şi la chestiunile lui Ciril Lucaris, Manual în contra răătăcirilor calvine.

Acesta este abia începutul tipăriturilor lui Antim Ivireanu. De aci trec însă 21 de ani, în care timp opera tipografică a georgianului, cunoaşte proporţii nebănuite, revărsându-se ca un torent puternic, peste ogorul înţelenit al culturii naţionale. Scoate la lumină mărgăritarele învăţăturii creştine şi comoara limbii româneşti, isgonită din propria ei ţară.

4. Egumen.

Liniştea este întotdeauna căutată de omul studios şi muncitor. Tipografia domnească din Bucureşti nu-i putea da lui Antim însă această linişte, căci fără voinţă era sustras şi îndemnat adesea pe căi păgubitoare spiritului şi talentelor sale. Mitropolitul Teodosie şi Constantin Brâncoveanu, care avusese prilejul să se convingă de priceperea şi puterea de muncă a lui Antim pe câmpul tipografic şi cărturăresc au ales, ca centru de activitate al acestuia, mănăstirea Snagov. Din ieromonah l-au făcut egumen al mănăstirii, mutându-i tot odată şi tipografia dela Bucureşti. Modestia lui însă era mare, căci niciodată nu s'a semnat ca egumen ci tot „Antim Tipograful“ sau „smeritul între ieromonahi Antim din Iviria“. Activitatea dela Snagov a fost într'adevăr rodnică. De aci datează şcoala lui tipografică din care fac parte Gh. Radovici şi Mihail Iştvanovici.

Acesta din urmă a tipărit cărți și în Ardeal pe la anul 1699, la Bălgrad: Chiriacodromion și o Bucoavnă.

La Snagov a stat Antim 7 ani. În timpul acesteia tipărește: Traduceri românești, din grecește: Invățăături creștinești, Floarea darurilor și Carte sau lumină „cu drepte dovediri din dogmele bisericii răsăritului asupra dejghinării pa-piștașilor“. O evanghelie românească și o carte de slujbă, slavonească: Orânduiala slujbei Sf. Constantin și Elena.

Cărți de slujbă bisericească slavonești se vor mai tipări de Antim. Răsfoind însă aceste cărți, mai de peste tot anul, vom vedea că nu au în românește decât: regulile de tipic scrise cu roșu, sinaxarele, paremiile, apostolul și evanghelia. Aceasta nu trebuie să ne mire deoarece tradiția slujbei în slavonește era așa de puternică, încât conducătorii noștri politici și bisericești de pe atunci, nu s'au gândit să o scoată din biserică. Domnitorul Brâncoveanu însuși se îngriji de învățarea limbii slavonești, „întemeind și o școală întru învățarea limbii slavonești, pentru copiii de vârstă fragedă“. Antim chiar alcătui și tipări la Snagov o gramatică slavonească cu scopul de a aduce „citirea adevărată slavonească și înțelegerea celor citite“. Se pare că limba slavonească trecuse în fața credincioșilor drept limbă sfântă și o preferau chiar limbii românești. Antim însă isbutește să aducă un mare folos națiunii, rupând cu greu această tradiție păgubitoare, care

nu putea folosi nici la cultivarea creștinilor de neam român, întrucât nu se mai înțelegea slavonește.

Tipărituri grecești: Antologion, cuprinzând slujba bisericească mai de peste tot anul, Psaltirea, Un discurs panegiric despre împăratul Constantin, Manual despre câteva nedumeriri, Mărturisirea credinței ortodoxe, Eortologhion, cuprinzând lămuriri asupra principalelor sărbători creștine și Proschinitarul sfântului munte al Atosului.

Dărnicia lui Brâncoveanu și munca neobosită a lui Antim merse astfel și mai departe. Erau creștini ortodocși sub conducerea patriarhului de Antiohia, în ale căror biserici nu se slujea grecește din cauză că această limbă nu le era înțeleasă, ci în limba lor cea arăbească. Venind în Țara Românească, patriarhul Antiohiei, Atanasie și aducând acest lucru la cunoștința lui Brâncoveanu, Domnitorul veni în ajutorul creștinilor arabi, nu numai cu Liturghierul pomenit, dar și cu alte cărți de care voi aminti mai târziu.

În anul 1702 Antim Ivireanu, din împrejurări necunoscute se mută iarăși la București, devenind conducătorul tipografiei domnești de aci, restaurată de domnitorul Brâncoveanu. El păstrează și mai departe egumenia dela Snagov, cel puțin numai cu numele, până în momentul când a devenit episcop. Cu toate acestea nu s'a intitulat în prefețele cărților tipărite după anul 1702 în

București, decât „smeritul între ieromonahi“ și „Antim din Ivir“.

Timp de aproape trei ani cât mai stă Antim în București, se fac următoarele tipărituri: Noul Testament, în românește, care trebuia să urmeze în mod firesc după Psaltirea românească tipărită tot la București în anul 1694. În prefața acestui Nou Testament, spune Antim: „Decât toate cărțile bisericești aceasta este mai folositoare de suflete și mântuitoare“. Se tipări și un Ceaslov slavonesc.

Grecești: Slujba cuvioasei Matrona Hipolita, Slujba sfințirii bisericii, Slujba Sf. Visarion, Cuvânt panegiric la marele Constantin, Cuvânt panegiric la martirul Ștefan, Cuvânt de laudă despre preoție, Cuvând panegiric la adormirea Sf. Fecioare, Cuvânt la patima cea mântuitoare, Invățătura ortodoxă a bisericii răsăritului. Se tipăriră și cărți profane grecești, între care Paralele grecești și romane ale lui Plutarh.

Tot în acest interval se tipărește un Ceaslov grecesc și arăbesc, la rugămintea patriarhului Antiohiei, ca să se dea gratuit preoților din părțile acelea. La sfârșitul acestui Ceaslov, scrie Antim în limba arabă: „Venerabilii frați, care veți citi această carte binecuvântată, vă rog și vă conjur eu care am tipărit acestea să îmi iertați toate greșelile și nepotrivirile pe care le voi fi făcut, fiindcă limba arăbească îmi este străină și fiindcă sunt, ca om, păcătos și supus greșelii, căci perfect este numai Dumnezeu“.

Talentele excepționale, puterea de muncă, inteligența și cultura lui Antim erau de mare folos Țării Românești. Constantin Brâncoveanu vedea în el numai pe omul care să îndeplinească un rol cultural. Acesta și pe atunci însemna mai mult decât rolul administrativ. Era însă mare nevoie de oameni destoinici în administrația și conducerea bisericească. Deși Brâncoveanu se împotriva, datorită stăruințelor persoanelor din jurul său, Antim va intra în ierarhia bisericească, ceiace n'a visat și dorit vreodată, după cum el însuși spune.

5. Episcop.

În Martie 1695, episcopul Ilarion al Râmnicului este învinovățit de mai multe abateri dela rânduelile și canoanele bisericești. Mitropolitul Teodosie, în înțelegere cu Constantin Brâncoveanu, convoacă Sinodul, la care iau parte arhieriei aflați întâmplător în București și-l judecă. Sinodul este prezidat de Dositei, patriarhul Ierusalimului, care se afla atunci la noi în țară. Ilarion fu condamnat și destituit din scaunul episcopal, devenind simplu călugăr. În locul său a fost ales episcop la Râmnicul Vâlcea Antim Ivireanu, dela care toți se așteptau să îndrepte desordinea pricinuită de fostul episcop. Dorința lui era să fie lăsat numai lângă tipografie și să nu i se dea funcții administrative bisericești, ceea ce voia și Brâncoveanu, căci la instalarea și

pe scaunul episcopal, adresându-se Domnitorului spune: „Măcar că Măria Ta nu pohteai să ies de acolo“. „La episcopia Râmnicului, spune Antim, pun martor pe Dumnezeu, care cunoaște ascunsurile inimei, că nici în visul meu nu mi-am închipuit să mă fac arhieru, cunoscându-mă pe mine mai păcătos și mai nevrednic, decât toți oamenii pământului. Iar de vreme ce Dumnezeu cel ce economisește toate spre mai bine așa au vrut să ridice din pământ sărac și din gunoi să înalțe meser, pentru a-l pune pe el cu boerii poporului, eu ce puteam face?“

Antim a dovedit că este nu numai pentru carte și tipar, dar și un bun administrator și păstor bisericesc. Pentru ca să poată desfășura toată munca tipografică, la care se cereau multe mijloace bănești, a trebuit să se îngrijească și de averea episcopiei. Pe atunci episcopiile și mitropoliile posedau multe averi. În timpul său episcopia Râmnicului prosperă și din punct de vedere material, primind multe daruri.

Se restaură și zugrăvi biserica cea mare dela mănăstirea Cozia, din jud. Vâlcea, la care Antim a fost mijlocitor și ostenitor. Se prefăcu zidindu-se din temelie mănăstirea Surpatele tot din Vâlcea și se isprăvi de zugrăvit biserica mănăstirii Govora, în care se află și chipul lui Antim. I se datorește și zugrăvirea paraclisului dela episcopia Râmnicului.

De tipografie nu s'a lăsat nici acolo, ceea ce va face până la sfârșitul vieții. Înființează la

Râmnic o tipografie, care este cea dintâi în acest oraș. Tipărește: Cuvânt la patima Domnului și „Evhologhion, adică Molitvenic“, ambele în românește. Cu Evhologhion, Antim face un pas hotărîtor pentru darea cărților de slujbă religioasă în limba românească. În limba slavonă, cărți de slujbă bisericească: Slujba Născătoarei de Dumnezeu și Antologhion. Grecești: Cuvânt la patima Domnului, Cuvânt panegiric la Sf. Nicolae și Tomul Bucuriei. Trebuie amintit că tot acum Brâncoveanu le-a dat mijloace creștinilor arabi, ca să-și facă o tipografie a lor proprie la Alep în Siria, unde se tipări Psaltiria în limba arăbească, purtând stema domnească a Țării Românești, înconjurată de literile prime ale numelui Domnitorului Brâncoveanu, în grecește.

Datorită meritelor sale excepționale, Antim Ivireanu este în atenția tuturor. Între ierarhi nu se găsea nimeni în vremea sa, care să-l egaleze, atât pe teren cultural, cât și pe teren administrativ bisericesc. Suirea lui Antim pe treapta cea mai înaltă a ierarhiei bisericești românești, nu va surprinde pe nimeni, căci toți dela mic până la mare știau și doreau acest lucru.

6. Mitropolit.

Teodosie, mitropolitul Țării Românești, moare în ziua de 27 Ianuarie 1708, iar în locul său este ales cu mare entuziasm Antim Ivireanu. Aceasta a fost de altfel și dorința lui Teodosie,

care prin diata sa îl recomanda ca succesor. Activitatea rodnică și felul cum înțelegea Antim să servească neamul românesc, îi aduse mulți dușmani, atât din țară, cât mai ales dintre streini. Urcarea tuturor treptelor ierarhice, dela cea umilă de ieromonah, până la cea de mitropolit și mândria demnă, au îndârjit spiritele invidioase, care și-au dat mâna contra lui. Brâncoveanu fiind prea bănuitor, din pricina bătrânețelor la început a dat ascultare învinuirilor.

Era acuzat că ține cu creștinii și nu cu Turcii, ceea ce era adevărat, căci de acolo spera Antim mântuirea Țării Românești.

În războiul purtat de Petru cel Mare la anul 1711 în contra Turcilor, mulți Români din amândouă țările își îndreptară privirile spre Rușii pravoslavnici, sperând o scăpare în acest chip de jugul Turcilor păgâni. Domnitorul Moldovei, Dimitrie Cantemir, a trecut pe față de partea Rușilor, cu o mulțime de boeri. Brâncoveanu a fost însă mult mai prudent și nu s'a declarat de partea nimănui, până nu putea să vadă soarta războiului, stând în așteptare la Urlați. Lângă el se afla mitropolitul Antim și mulți boeri, încercând să-l hotărască să treacă de partea Rușilor, ai căror partizani erau. Văzând că nu poate să scoată pe Domn din linia lui de purtare, care era un amestec de prudență și de nehotărîre, boerii cu mitropolitul țin sfat și hotărăsc atunci să treacă de partea Rușilor. Această faptă a boerilor și a mitropolitului putea să compromită

pe Brâncoveanu în fața Turcilor, de aceea el, în cele din urmă, se declară pentru Turci, care ieșiră biruitori în lupta cu Rușii la Stănilești, în jud. Fălciu.

Brâncoveanu îi ceru demisia la 13 Ianuarie 1712 din demnitatea de mitropolit. Iată ce ne spune însuși mitropolitul Antim în această privință: „Duminică la vreme de chindie, prea luminatul Domn Ioan Constantin Basarab Voevod, având prepus pentru niște lucruri, ce le-au adus întâmplările vremii de s'au făcut, cum că să fie făcut cu învățătura și îndemnarea noastră și fiind Măria Sa îndemnat de niște obraze mari bisericești și mirenești, pline de zavistii și de răutate, au trimis la noi cu poruncă mare pre duhovnicul lui, pre episcopul Nisis Kir Mitrofan Thasitul, carele era sfetagoț dela mănăstirea Dionisului, de ne-au zis au să fac parotesis de bună voia mea și să-mi las scaunul să ies au, să mă scoată Măria Sa cu sila și să scrie și la Țarigrad să mă și caterisească“.

Antim era învinuit nu numai că simpatiza cu Rușii, dar și că a vorbit rău pe Domn viclenind contra lui, cum și pentru faptul că era străin de neam și dator.

Ducându-se la Curte și vorbind în taină cu Domnul, îi spune că se lasă de voia lui de vladicie, dându-i tot odată și prima sa apărare, care constă din 12 puncte, cu rugămintea de a o ceti „când vei avea îndelete cu blândețe“. Acolo spune că nu a viclenit contra Domnitorului, nici

nu a vorbit despre el în biserică, zicând: „De am viclenit pe Măria Ta, au casa Măriei Tale, au am'vre-un gând rău, au în viața Măriei Tale, au după petrecania a mulți ani ai Măriei Tale, să fiu eu supt legătura cea grea a afuriseniei; iar de nu, să fie cei ce au grăit rău către Măria Ta fără de lege în trufie și defăimare“. „Răutatea și zavistia din lume nici au lipsit, nici va lipsi și pentru căci iaste pornit omul din tinerețele lui spre cele viclene și nu se părăsește a nu zavistui binele și cinstea altuia“... „Pe cei ce sunt pricina răutății și știu cine sunt ca cum mă știu însumi pe mine unii de aicea și alții dintr'altă parte, care dela rău nu se schimbă. Iar ași pohti să stau de față cu dânșii înaintea Măriei Tale și înaintea a mult norod, să arate cele neadevărate cu care mă lupt în zadar; și măcar că mie nu mi se cuvine ca unui arhiereu, să grăesc pe nimeni de rău, nici să pârăsc, iar mi se pare că cu ajutorul lui Dumnezeu tare s'ar rușina“.

Demisiune formală, declară mai departe Antim, că de bună voia sa nu îndrăsnește să facă, din cauză că și-ar călca îndatoririle ce și-a luat asupra-și odată cu primirea cărjii, „căci călcăm porunca și făgăduiala și Dumnezeu nu glumește că zice Pavel: fiecare unde a fost chemat acolo să rămâe“.

Roagă apoi pe Vodă să judece, „de iaste cu cale și de se cuvine să fiu lipsit acum la bătrânețele mele de amândouă: și de turma ce mi

s'a încredințat de Dumnezeu, ca unui nevrednic și de munca și ostenele tinerețelor mele, că zice Sfânta Scriptură: nu vei pedepsi de două ori pentru acelaș lucru. Și de vei afla Măria Ta că iaste cu dreptate, fie numele Domnului blagoslovit de acum și până în veci“.

Recunoaște că este dator, însă trebuie avut în vedere că a făcut multe lucruri pentru mitropolie și întreaga biserică „carele nu sunt fără de cale“.

Acuzațiunii că este străin și nu se cuvenea să fie mitropolit, răspunde: „In Cristos suntem toți una și apoi n'am fost numai eu episcop și mitropolit străin în Țara Românească, ci au fost și alți mulți, precum să văd în condice și precum se politiceaște în toată biserica, precum au stătit și alți domni de țeară și streini, ca și în toată lumea; că Dumnezeu a făcut lumea slobodă pentru toți“.

Apărarea lui Antim, care cuprinde cele mai frumoase, mai demne, mai adânc simțite și cele mai mișcătoare pagini pe care ni le-a lăsat trecutul, avu efect asupra lui Brâncoveanu, care era un om împăciuitor, cuminte și de înțeles. Deși la început dăduse termen lui Antim pentru demisie 15 zile, o săptămână trecu dela acest termen și Domnitorul nu mai insistă asupra lui Antim ca să-și dea demisia. Atunci se adresă din nou lui Brâncoveanu, spunând, că dacă dorește cu orice preț să plece din scaun, el nu se împotrivește. Nu va face demisie în scris ci pleacă

singur, „și aceasta nu pentru alta, fără numai ca să ia sfârșit scandalurile, carele vei fi socotind Măria Ta, că doară se trag despre mine; și așa vei fi și Măria Ta fără păcat și eu mulțumit și odihniț; și cel ce va fi în urma mea va fi pre lege și nu fără de lege... Iar Măria Ta fă ca un Domn creștin și milostiv și nu mă lăsa să es obidit și cu lăcrămi pe obraz, că va fi păcat“.

În cele din urmă, Brâncoveanu constatând nevinovăția lui Antim, nu-l mai tulbură, lăsându-l în scaunul mitropolitan. După moartea în condițiunile tragice cunoscute, a lui Brâncoveanu, urmează pe scaunul Țării Românești Ștefan Cantacuzino, care trată pe Antim cu cinste și bună voință. El îi adresează și o carte compusă de el în grecește: Sfaturi creștine politice.

La suirea pe scaunul mitropolitan, Antim care avea reședința la început în Târgoviște, înființă aci o tipografie din care ieșiră multe cărți. Românești: Alexandria, Invățătura bisericească a vlădicăi Antim și Capete de poruncă ale mitropolitului Antim. Aceste două din urmă sunt adresate preoților și cuprind lămuriri și îndatoriri. Se tipăresc aproape toate cărțile de slujbă bisericească în românește: Octoihul, tipărit cu cheltuiala lui Antim, care este cel dintâi octoih, tipărit în limba română. Tot cu a lui cheltuială se mai tipăriră în românește: „Liturghii, Molitvenicul și Ciaslovul“.

Antim nu și-a uitat niciodată țara lui de o-bârșie și pe frații săi Georgienii ortodocși din

Caucaz. El trimise pe discipolul său Mihail Iștvanovici cu o tipografie giorgiană la Tiflis, că să tipărească acolo cărțile ortodoxe cele mai de trebuință. Noi astăzi nu știm decât despre două: Evanghelia și Liturghierul. Din cauza stăpâniților de acolo nu s'a pomenit în aceste cărți nici numele darnicului domnitor cu a cărui cheltuială s'a făcut tipografia, nici numele Țării Românești, nici al mitropolitului Antim. La sfârșitul Liturghierului însă, s'au găsit niște versuri în limba românească, tipărite cu litere georgiene de Mihail Iștvanovici, prin care-și exprimă bucuria că a putut isprăvi cartea.

Ca admirator și conducător bisericesc Antim mări averea bisericii. Se îngriji de ridicarea clerului de mir din starea de înjosire și de ignoranță în care se afla. „Că între celelalte scârbe ce am de mă rănesc la inimă, iaste aciasta cea mai grea de mă întristez și mă mâhnesc mai mult, că văz între preoții mei atâta prostie, atâta neînvățătură și atâta nedumereală cât cunosc că nu puteți face vre-un ajutoriu sau vre-un folos ticăloasei turme“.

Antim hotărî ca acei care doreau de atunci înainte să se facă preoți, să meargă la arhiereu timp de un an, spre a învăța cele ale preoției punând astfel capăt abuzurilor ce se făceau cu hirotonisirile. Poruncește preoților să facă slujba bisericească în mod regulat și la timpul său. Le interzice de a se amesteca în afaceri lumești,

oprindu-î de a umbla prin cârciumi, sub pedeapsa opririi dela cele preoțești.

Se îngriji și de Românii din Ardeal, în special din Brașov, rămași ortodocși după unire cu catolicii, hirotonisindu-le preoți și dându-le cărți. El făcu și biserica Antim din București, pe locul unde fusese mai înainte o biserică de mir făcută din lemn. I-a pus hramul „Toți sfinții“. Tradiția spune că frumoasele uși dela biserica Antim sunt lucrate de însuși mâna lui. Broasca acelor uși cu plăselele de aramă, gravate cu chipuri, poartă încă inscripția numelui său.

Numeroasele și frumoasele podoabe, ornamentele bisericii, atât în ce privește cadrul ușii și chenarele ferestrelor, cât și în ce privește capitellurile coloanelor, pe care nummai o fire de artist le putea, dacă nu executa apoi desigur inspira, dovedește pe Antim Ivireanu. Atât planul de construcție al bisericii Antim cât și vechea pictură, se spune că au fost opera lui.

Printr'un act testamentar lasă acestei mânăstiri toată averea sa mișcătoare și nemișcătoare, apoi hotărăște: „Doi preoți mireni să slujească Monastirei, fiecare cu plata lui, să se facă milostenie la săraci în toate Duminicile. Să aibă o oarecare milă în toate Sâmbetele, cei ce se vor găsi în temniță. Să se îmbrace în ziua Joia mare, trei săraci și trei fete sărace. Să se înzestreze o fată săracă a doua zi de Sf. Dumitru. Să se odihnească în trei zile streinii nemernici cu mâncare și cu sălășluire peste toată vremea. Să se în-

groape cu cheltuiala casei săracii ce-i scot prin uliță morți, cerșind milă pentru îngroparea lor. Să se hrănească trei copii ce învață carte și dascălul lor să-și ia plata ostenelei din mănăstire. Să ardă trei candelă neconținut în biserică peste toată vremea. Să se țină două tipografii, una grecească și alta românească, pentru folosul obștei și pentru agoniseala casei. Să ia ființă o bibliotecă publică“.

În această tipografie se tipări cartea grecească: *Istoria Sfântă, adică Istoria iudaică*.

7. Didahiile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Antim Ivireanu a fost cel mai mare orator al bisericii noastre, de atunci și până astăzi. Mărturie ne stau didahiile sau predicile sale în două volume. Primul volum cuprinde predicile rostite de Antim în mitropolie cu ocazia celor mai însemnate sărbători ale anului, fiind de față Domnitorul și boerii. Ele sunt mai lungi, mai înflorite și au un ton deosebit, căci sunt rostite în fața oamenilor cărturari ai timpului. Cel de al doilea volum cuprinde predici pentru toate sărbătorile mari și mici de peste an, pentru toate Duminicile. Sunt scurte și simple, pe înțelesul poporului, pentru că acestuia erau destinate.

În multe părți se observă influența marelui predicator grec Ilie Miniat, cum și a altor oratori greci. Cu toate acestea Antim are marele

merit de a fi dat cel mai de seamă capitol al predicii românești de până acum.

Antim înfățișează lucrurile despre care vorbește într'un chip simplu, adesea atrăgător. Fiecare predică are un plan bine stabilit pe care-l urmărește cu fidelitate. Gândul și închipuirea sa își iau sborul în diferite scrieri poetice, întrebuintând numeroase comparații luate din viața de toate zilele și din firea înconjurătoare, pentru o mai mare lămurire. Are o limbă colorată și o frază alcătuită cu meșteșug. Pătrunde adânc lucrurile despre care vorbește folosind biblia și sfinții părinți, care formează izvoarele nesecate ale învățăturii creștine. Din fiecare pagină reese marea sa credință și iubirea de aproapele. Descriind marea infuriată zice: „Mi se pare ca și când aș vedea înaintea ochilor mei chipul mării turbate: de toate părțile se află vânturi mari, se strâng împrejurul vântului nori negri și deși, toată marea spumeagă de mânie și pretutindenea se înalță valurile ca niște munți“. Comparații originale: „Când ieșim dela biserică să nu ieșim deșerti ci să facem cum face ariciul, că după ce merge la vie, întâi se satură el de struguri și apoi scutură vița de cad broboanele jos și se tăvălește peste dânsule de se înfig în ghimpii lui și duce și puilor“.

Didahiile oglindesc societatea românească din acea vreme, arătând indignarea cu care Antim o mustră și caută să o îndrepte. „Ce neam înjură ca noi de lege, de cruce, de cumenecătură, de

morți, de pomene, de lumânare, de suflet, de mormânt, de colivă, de prescuri, de ispovedanie, de botez, de cununie și de toate tainele sfintei biserici? Ne ocărîm și ne batjocorim înșine legea. Cine printre păgâni face aceasta?“ Poruncește meșteșugarilor și negustorilor de a ține sărbătorile, închizându-și prăvăliile și țărăbile. Bicuește mândria și luxul femeilor și bărbaților, punându-le înaintea, bărbaților smerenia și ospitalitatea lui Avram, iar femeilor simplitatea și căsnicia Sarei: „Vino acum și tu muere, să-ți arăt cui să te asameni. Sara, muerea lui Avram, îndată ce veneau oaspeții la dâșii, se apuca cu mâna ei de frământa pâinea și nu răpștia asupra lui Avram să-i zică: pentru aceasta m'am măritat, având atâta bogăție, să frământ pâine străinilor? N'a zis aceasta, ci fiind soția lui Avram tru-pească, era soție și la toate bunătățile. Oare să fie acum vreuna așa? Ba, căci ia scoate mâna Sarei! O văd plină de cocă. Scoate și mâna unei mueri de acum? O văd plină de inele și de scule. Caut și văd fața Sarei plină de pielm. Văd și fața unei mueri de acum, plină de fleacuri drăcești; și cu aceasta arată că Dumnezeu n'a fost vrednic nici a știut să facă chip muerii. Știi o muere, cum să placi bărbatului? Cu înțelepciune, cu curățenie, cu bunătate și cu blândețe, iar nu cu fleacuri de acestea“.

Mustărările erau îndreptate contra tuturor: preoți, boerii și chiar Domnitor.

8. Spre mănăstirea Sinai.

Anul 1716 a fost fatal pentru țară și mitropolitul Antim. Turcii înlocuiesc pe Ștefan Cantacuzino cu Nicolae Mavrocordat, care domnise până atunci în Moldova. Deși erudit și amic al științei, era de un caracter violent, foarte crud și nesățios de avere. Era cu trup și suflet pentru Poarta otomană, încât dușmanii Turcilor erau și ai lui personal. Luase parte activă la pierzarea lui Brâncoveanu. La suirea sa pe tron 10 Febr., împărți serviciile țării la o mulțime de Greci și începu a persecuta pe boerii români. Cumpără averea Cantacuzinilor și stăruie din toate puterile pentru uciderea lui Ștefan și Constantin Cantacuzino. Prinse pe Mihail Cantacuzino și Radu Dudescu, pe care-i trimise la Constantinopol, unde fură decapitați. De groază, mulți boeri fugiră în Transilvania și acolo stăruiau ca să vină Austria să scape țara de Turci și Fanarioți. Nemții înaintară în Țara Românească până la Căineni. Mavrocordat se retrase de frică spre Giurgiu, cetate turcească, împreună cu miniștrii săi greci.

Antim nu putea să împărtășească politica lui Mavrocordat ca și toți bunii români. El nu se afla în București când sosi vestea cea de spaimă și de bucurie pentru venirea Nemților, ci se afla în eparhie în jud. Vlașca. Dascălul Mitropoliei și predicatorul Curții, Avramie Venețianul, scrie lui Antim cu deamănuntul cele ce se petrec și-l

roagă cât mai degrabă să vină în București, unde nu este nici o autoritate, căci Domnul și boerii au fugit. Se zvonea că vin Nemții cu Gh. Cantacuzino să-l pună pe tronul Țării Românești. Antim plecând spre București se întâlnește pe cale cu Mavrocordat, la satul Daia, care-l rugă să meargă cu el la Giurgiu, de unde apoi să se înapoeze cu oștile turcești. Antim nu-l ascultă și se înapoe de grabă la București, după ce mai întâi arată scrisoarea primită dela Avramie Venețianul. Mavrocordat se întări în convingerea că Antim este contra sa, spunându-i că se va răsbuna.

Nemții înaintară numai până dincoace de munți, la Căineni pe Olt. Peste puțină vreme Mavrocordat se înapoe cu armata dela Turci. Plin de furie, întâlni pe vornicul Pătrașcu Brezoianu, pe care-l tăe în bucăți, sub motiv că în lipsa lui dela București și-a pus candidatura la domnie. Indată Antim fu adus la Curte și întemnițat, dimpreună cu Avramie Venețianul.

Mavrocordat constrânse pe Antim să-și dea demisia și interveni în acelaș timp la Patriarhia din Constantinopol ca să fie caterisit. Degradat nu numai din treapta de mitropolit, dar exclus și din monahism, fu exilat pe viață la mănăstirea din muntele Sinai, Arabia. Din cartea patriarhului Ieremia, pentru caterisirea lui Antim, se vede că Mavrocordat l-a denunțat porții, ca pe un revoluționar și conspirator contra Turcilor, și a domnului țării, cerând destituirea lui. Poarta

ordonă Patriarhiei ca să fie destituit și condamnat bisericește. Patriarhul cu sinodul, degradând pe Antim, îl lasă ca simplu „monach Antim“ excomunicat din biserică și dela orice beneficii.

Mavrocordat nu s'a mulțumit numai cu atât, ci cu autoritatea sa politică, exclude pe Antim și din monahism, lăsându-l simplu mirean cu numele de Andrei. Apoi a hotărît în ascuns, că cei ce-l vor duce în exil, să-l omoare pe drum. Iată ce spune Del Chiaro, admiratorul lui Antim, martorul acestei tragedii: „Arhiepiscopul Antim, arestat la Curte, fu constrâns prin amenințări de a da în scris renunțarea sa la Arhiepiscopat. Fu ales de Principe și de miniștrii săi, Arhiepiscopul Mitrofan, carele fusese duhovnic al principelui C. Brâncoveanu. Antim fu degradat și acuzat ca vrăjitor și amăgitor; i se ridică din cap potcapul și-i puse un fes roșu; îi luă numele de Antim și-i dăte pe cel de Andrei, căci așa se numia el din mirenie; i se ceti și aplică sentința de închisoare perpetuă în mânăstirea dela muntele Sinai. Pus noaptea într'un car, fu dat în paza câtorva Turci, care, ajungând în Galipole, lângă râul Dulcia, care trece prin Adrianopole (Mărița?) uciseră pe nenorocitul Arhiepiscop și membrele lui fură aruncate în zisul râu. Grozavul caz al uciderii Arhiepiscopului, pe când toți îl credeau că este închis la muntele Sinai, puse toată Valachia într'o oribilă consternațiune!“

CARTI FOLOSITE.

- Dinulescu St.:** Antim Ivireanu, viața și opera sa.
Dobrescu N.: „ „ „ „ „ „ „ „
Haneș V. Petre.: Istoria literaturii române.
Ivireanu Antim.: Didahiile, — edițiile : *Blanu I.*
și *Haneș V. Petre.*
Iorga N.: Istoria bisericii române.
-

CUPRINSUL

	<u>Pagina</u>
1. Epoca lui Brâncoveanu	3
2. Origina	5
3. Meșter tipograf	7
4. Egumen	12
5. Episcop	16
6. Mitropolit	18
7. Didahiile	26
8. Spre Mănăstirea Sinai	29

BIBLIUNIV. CLUJ

1611 15. III. 1940

EXEMPLAR LEGAL

ENERGII STRĂINE

- A. 28. **Oameni de inițiativă** de APOSTOL D. CULEA.
A. 29. **Henri Ford** de ING. N. GANEA.
A. 35. **Din viața oamenilor întreprinzători** de APOSTOL D. CULEA.
A. 40. **M. Berthelot** de M. ZAPAN.
A. 42. **Goethe ca naturalist** de PROF. I. SIMIONESCU.
A. 53. **E. Roux** de DR. G. MARINESCU.*
A. 58. **Newton** de O. ONICESCU.*
A. 66. **Din viața marilor fizicieni și chimiști** de C. ALLACI.*
A. 67. **Descartes** de O. ONICESCU.*
C. 45. **Olarul Savant** de I. SIMIONESCU.*
C. 67. **N. Machiavelli** de VL. BOANTĂ.*
C. 69. **I. Urban-Jarnik** de A. GOROVEI.*

ASTRONOMIE

- A. 15. **Planeta Marte** de ION PAȘA.
A. 16. **Dela Omer la Einstein** de GENERAL SC. PANAITESCU.
A. 22. **Nebuloasele** de M. E. HEROVANU.
A. 24. **Scrisori cerești (Meteorite)** de I. SIMIONESCU.
A. 26. **Mercur și Venus** de C. NEGOIȚĂ
A. 68. **Stele noi** de C. ARGINTEANU.*

FIZICO-CHIMIE

- A. 18. **Razele X** de AL. CIȘMAN.
A. 21. **Fulgerul și trăsnetul** de C. G. BRADEȚEANU.
A. 25. **Din istoricul electricității** de STEL. C. IONESCU.
A. 30. **Noțiuni de electricitate** de ING. CASETTI.
A. 38. **Electrochimia și electroliza** de N. N. BOTEZ.
A. 41. **Izvoare actuale de energie** de E. SEVERIN.
A. 63. **Circulația materiei** de PROF. I. SIMIONESCU.*
D. 4—5. **Aerul lichid** de ILIE MATEI.
D. 25. **Gazele otrăvitoare** de DR. M. ZAPAN.*

ȘTIINȚELE NATURALE

a) **Zoologie**

- A. 4. **Albinele** de T. A. BĂDĂRĂU.*
A. 8. **Furcile** de I. BĂDĂRĂU.*
A. 14. **Porumbelii mesageri** de V. SA-DOVEANU.
A. 29. **Protozoarele** de I. LEPSI.
A. 51. **Șobolani și șoareci** de PROF. RADU VLĂDESCU*.
A. 53. **Fluturii de zi** de I. SIMIONESCU*.
A. 63. **Fluturii de noapte** de I. SIMIONESCU*.

- A. 64. **Paseri de apă** de C. S. ANTONESCU*.
A. 74. **Instrumente omenești la plante și animale** de I. SIMIONESCU.*
B 59. **Insectele vătămătoare arborilor roditori.** de GH. FIȚESCU.*

b) **Botanică**

- A. 23. **Bacteriile folositoare** de I. POPU-CÂMPEANU.
A. 56. **Plante carnivore** de I. POPU-CÂMPEANU.*
A. 65. **Flori de primăvară** de I. SIMIONESCU.*
A. 71. **Plante străine din comerț** de I. POPU-CÂMPEANU.*

c) **Geologia-Paleontologia**

- A. 3. **Gazurile Naturale** de I. SIMIONESCU*.
A. 33. **Animale de demult** de I. SIMIONESCU.
A. 34. **Lămurirea potopului** de I. SIMIONESCU.
A. 49. **Petroliul** de I. SIMIONESCU.*
A. 54. **Cutremururile** de I. SIMIONESCU.*
A. 57. **Chilimbarul** de A. RABICHON.*
A. 62. **Sarea** de I. SIMIONESCU.*

d) **Anatomie-Fiziologie**

- A. 17. **Cum vedem** de DR. I. GLAVAN.
A. 37. **Ficatul și boala lui** de DR. M. CĂHĂNESCU.
A. 47. **Vitaminele** de DR. N. GAVRILESCU.*
A. 55. **Cum birue viața** de DR. V. ZAHARESCU.*
A. 61. **Glанда cu secreție internă** de DR. C. PARHON.*

e) **Biologie**

- A. 43. **Viața'n munți** de I. SIMIONESCU.*
A. 44. **Biologie** de I. SIMIONESCU.*
A. 45—46. **Fauna Mării Negre** de BĂCESCU M. și CĂRĂUȘU S.*
C. 10. **Viața în adâncul mărilor** de C. MOTĂȘ.*

MEDICINĂ-IGIENĂ

- A. 72. **Tutunul, fumatul, și sănătatea** de DR. N. GAVRILESCU.*
A. 73. **Boalele inimii** de DR. C. BAGA-LOELU.*
A. 75. **Cancerul** de DR. I. GHEORGHIU.
B. 8. **Sifilisul** de DR. E. GHEORGHIU.
B. 9. **Despre scarlatină** de DR. I. GHEORGHIU.
B. 14. **Pelagra** de PROF. V. BABEȘ.*
B. 33. **Mama și copilul** de PROF. M. MANICATIDE.*
B. 40. **Friguri de bălă** de DR. T. DUMITRESCU.

- B. 44. **Conjunctivita granuloasă** de DR. GLĂVAN.
 B. 45. **Burueni de leac** de A. VO-LANSCHI.
 B. 49. **Lingoarea** de DR. I. DUMITRESCU.
 B. 50. **Blenoragia sau sculamentul** de DR. N. IOAN.
 B. 52. **Apa de băut** de DR. I. BĂLTEANU.
 B. 53. **Tifosul exantematic** de TUDOR DUMITRESCU.
 B. 57. **Cum să trăim** de DR. F. GRUN-FELD.

AGRICULTURĂ

- B. 20. **Răsadnița și plantele din ră-sad** de V. SADOVEANU.
 B. 38. **Sfecla de zahăr** de C. LACRI-TEANU.
 B. 47. **Cultura tomatelor** de I. ISVORAN.
 B. 51. **Practica agricolă** de A. BEJE-NARU.
 B. 56. **Cartoful** de I. POPU-CÂMPEANU.
 B. 65. **Plante de nutreț** de PETRONIUS BEJAN.*
 B. 67. **Lupta contra secetelor** de M. GR. HULUBEI.*
 D. 37. **Yucca, o nouă plantă textilă** de FR. BRANDRUP.*

GOSPODĂRIE

- B. 22. **Văpsitul cu burueni** de A. GO-ROVEI.*
 B. 24. **Păstrarea carnei de porc** de G. GHEORGHIU.*
 B. 42. **Siaturi practice** de ING. A. SCHORR.
 B. 46. **Sfaturi casnice** de MAICA RA-LUCA.
 B. 48. **Rețete Pentru gospodine** de MAICA RALUCA.
 B. 54. **Boalele animalelor** de I. POPU-CÂMPEANU.
 B. 60. **Vaca cu lapte** de M. GĂTAN*.
 B. 61. **Mierea și Căra** de CONST. IO-NESCU-CRISTEȘTI.*
 B. 63. **Creșterea păsărilor și boalele lor** de PETRONIUS BEJAN.*
 B. 64. **101 feluri din ouă** de SANDA MARIN*
 B. 68. **101 Feluri din cartofi** de SANDA MARIN.*
 B. 69. **Lăptele și produsele lui** de DR. MARIN GĂTAN.*

INDEMNURI PRACTICE

- B. 55. **Lucrări din pănuși de po-rumb** de TITUS G. MINEA.
 B. 58. **Lucrări din pae și sorg** de TITUS G. MINEA.*
 D. 26. **Împăierea păsărilor** de N. C. PĂNESCU.*

- D. 29. **Scoaterea petelor** de VIC-TORIA A. VELCULESCU.

MECANICĂ

- D. 2. **Motorul Diesel** de ING. CASETTI.*
 D. 7—9. **Locomotiva** de ING. CASETTI.
 D. 13. **Gări și trenuri** de G. ȘIADBEI.
 D. 19. **Fotografia** de DR. M. ZAPAN.
 D. 21. **Șașe montaje de radio** de DR. M. ZAPAN.
 D. 22. **Cinematografia** de M. ZAPAN.
 D. 23. **Automobilul** de CAP. M. PANTAZI.
 D. 31. **Planorul** de ING. G. LIPOVAN.*

INDUSTRIE

- D. 3. **Industria Parfumatelor** de E. SEVERIN.
 D. 6. **Indust. Azotului** de L. CATON.
 D. 17. **Ce se scoate din cărbuni** de PROF. C. V. GHEORGHIU.
 D. 18. **Industria materiilor colorante** de G. A. FLOREA.
 D. 20. **Industria zahărului** de G. I. BABOIANU.
 D. 24. **Fabricarea sticlei** de G. A. FLOREA.
 D. 34. **Fabricarea produselor din vi-nuri** de DIC. N. COSTEANU.*
 D. 35. **Amidonul și Glucoza** de EUGEN NEVEN.*
 D. 36. **Parfumi și sullivanuri** de L. POTAMIANO.*

ECONOMIE.-SOCIOLOGIE

- A. 12. **Cifre** de G. M. LĂZĂRESCU.
 A. 39. **Soc. nașunilor** de A. GOROVEI.
 A. 69. **Strejăria** de V. GHEȚEA.*
 A. 70. **Învățătura lui Gandhi** de TH. SIMENSCHI.
 B. 17. **Rătăcirii bolșeviste** de I. MIHAI.
 B. 36. **Omul și societatea** de AL. GIUGLEA.
 B. 40. **Votul obștesc** de A. GOROVEI.
 B. 41. **Banul** de A. GIUGLEA.
 B. 43. **Calendarul** de A. GIUGLEA.

DIVERSE

- D. 16. **Tiparul** de VASILE ROMANESCU.
 D. 23. **Innotul** de P. EPUREANU.*
 D. 30. **Cum navigă corăbiile** de SPAR-DECK.*
 D. 32. **Cartea Românească** de I. SIMIONESCU.*
 C. 58. **Turismul și Importanța lui** de A. PIȚU.

La comandă se va scrie Seria (A. B. C. D.) și numărul.